

Trafikutskottets betänkande

1976/77: 12

med anledning av propositionen 1976/77: 100 såvitt avser utgifterna på kapitalbudgeten för budgetåret 1977/78 inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde jämte motioner

1. **Investeringsplan för kommunikationsverken m. m.** Regeringen har i propositionen 1976/77: 100, bilaga 9 (kommunikationsdepartementet, s. 196—200), för budgetåren 1975/76—1977/78 lämnat en sammanfattande redovisning för kommunikationsverkens investeringar, avseende postverkets, televerkets (exkl. rundradio), statens järnvägars och luftfartsverkets fonder samt statens vägverks förrådsfond, sjöfartsverkets fond och fonden för Södertälje kanalverk.

Omfattningen av den för budgetåret 1977/78 förordade *investeringsverksamheten* framgår av följande sammanställning. Som jämförelse har i denna även upptagits beloppen för den hösten 1976 beräknade förbrukningen under innevarande budgetår.

Av sammanställningen framgår också storleken av de för investeringarnas genomförande erforderliga anslagen. Dessa har beräknats så att de jämte behållningarna från budgetåret 1976/77 täcker den förutsatta medelsförbrukningen och därutöver ger en marginal om ca 10 procent för att möjliggöra ökade investeringsramar om det skulle påkallas av konjunkturmässiga eller andra skäl. Siffrorna anges i milj. kr.

	1976/77	1976/77	1977/78	1977/78	1977/78
	Hösten 1976 beräknad förbrukning	Beräknad behållning 1977-07-01	Verkens investeringsförslag	Föredragandens beräkning av investeringarna	Förordade anslag
Postverket	54,5	2,5	122,8	115,8	124,9
Televerket exkl. rundradio	847,2	53,4	909,3	840,0	870,6
Statens järnvägar	555,3	31,6	977,0	640,0	672,4
Luftfartsverket	1 297,0	—	237,2	222,6	244,9
Statens vägverk	81,0	8,1	134,9	105,0	107,4
Sjöfartsverket	1 82,1	11,1	79,4	57,9	52,6
Södertälje kanalverk	19,0	—	0,2	0,2	0,2
Summa	1 926,1	106,7	2 460,8	1 981,5	2 073,0

¹ Preliminärt belopp.

De förordade *anslagen* för nästa budgetår uppgår alltså till 2 073 milj. kr. Medräknas även övriga anslag under kommunikationsdepartementets del av kapitalbudgeten, dvs. anslagen under statens utlåningsfonder och

fonden för låneunderstöd, blir totalsumman för budgetåret 1977/78 enligt propositionen 2 103 001 000 kr. att jämföras med i statsbudgeten för budgetåret 1976/77 för motsvarande ändamål upptagna 1 906 301 000 kr.

Utskottet

Enligt den i propositionen 1975/76: 100 framlagda planen för investeringarna inom kommunikationsverkens fonder beräknades den totala medelsförbrukningen — exkl. anslaget till rundradioanläggningar under televerkets fond — under innevarande budgetår uppgå till 1 809 milj. kr. Den i samband därmed för statens järnvägar föreslagna medelsanvisningen om 524,7 milj. kr. höjdes emellertid av riksdagen med 30 milj. kr. Av en i propositionen lämnad redogörelse framgår vidare att med anledning härav samt till följd av vissa ytterligare beslut av regeringen och riksdagen under det gångna året höjningar av de ursprungligen föreslagna ramarna för de olika verken har medgivits. Den totala investeringsomslutningen för samtliga fonder under budgetåret 1976/77 beräknas numera uppgå till 1 926,1 milj. kr. Någon ytterligare medelsanvisning från riksdagens sida för att den sålunda förutsatta medelsförbrukningen skall kunna uppnås är med hänsyn till befintliga medelsreservationer ej erforderlig.

I sina framställningar om anslag för nästa budgetår har verkstyrelserna räknat med en *medelsförbrukning* om sammanlagt 2 460,8 milj. kr. Fördragande departementschefen har emellertid funnit densamma böra begränsas till 1 981,5 milj. kr. Detta innebär dock en ökning med 172,5 milj. kr. jämfört med beräkningarna i 1976 års budgetproposition av medelsförbrukningen för motsvarande ändamål under innevarande budgetår.

Anslagsbeloppen för de olika fonderna har, som förut nämnts, beräknats så att de jämte förutsatta behållningar från innevarande budgetår skall täcka den förordade medelsförbrukningen och därutöver ge en marginal om ca 10 procent för att möjliggöra en av konjunkturmässiga eller andra skäl påkallad ökning av medelsförbrukningen. Den sålunda beräknade anslagsreserven uppgår till ca 198 milj. kr.

Till närmare belysning av de framlagda förslagen har departementschefen i den inledande översikt som återfinns i budgetpropositionen i denna del lämnat en sammanfattande redogörelse för investeringsbehoven inom de olika verken och i korthet berört investeringarnas inriktning för nästa budgetår.

Till frågorna om investeringsverksamhetens omslutning för de skilda verken under nästa budgetår och storleken av de anslag som erfordras

för investeringarnas genomförande återkommer utskottet under resp. punkter i det följande. I samband därmed kommer utskottet även att redovisa sitt ställningstagande till vissa motionsledes främställda förslag eller yrkanden.

Utskottet hemställer

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om investeringsplan för kommunikationsverken m. m.

STATENS AFFÄRSVERKSFONDER

Postverket

2. Postverkets anslagsbehov. Regeringen har (s. 201—213) föreslagit riksdagen att till Posthus m. m. för budgetåret 1977/78 anvisa ett investeringsanslag av 124 900 000 kr.

Motionerna

I motionen 1976/77: 117 av herr Ångström och fru Winther (båda fp) yrkas att riksdagen hemställer att förslag från postverkets sida framläggs om förbättrad postservice i glesbygder där daglig postbefordran skall vara målsättningen.

I motionen 1976/77: 510 av herr Nilsson i Tvärålund m. fl. (c) hemställs att riksdagen ger regeringen till känna vad som anförts i motionen om samordning och samråd vid förändring av postverkets service.

I motionen 1976/77: 514 av herrar Svanström och Kindbom (båda c) hemställs att riksdagen beslutar att hos regeringen begära att en översyn av planerade adressförändringar hos postverket genom DOVA eller på annat sätt verkställs med särskild hänsyn tagen till de kulturhistoriska värderingarna i sammanhanget.

I motionen 1976/77: 834 av herr Åkerlind (m) hemställs att riksdagen hos regeringen anhåller att postverket inte skall få rätt att dra in poststation eller postställe, om en majoritet av kunderna inom poststationsområdet uttalat sig mot en indragning.

I motionen 1976/77: 1180 av herr Glimnér (c) hemställs att riksdagen hos regeringen begär en översyn av bestämmelserna om postgången i skärgårdsområdena.

I motionen 1976/77: 1207 av fru Tillander och herr Olsson i Sundsvall (båda c) hemställs att riksdagen uttalar sig för en utvidgad postservice på ålderdomshem, sjukhem m. m. i enlighet med vad i motionen anförts.

Utskottet

Ramen för postverkets investeringar under innevarande budgetår beräknades ursprungligen till 49,5 milj. kr. Genom beslut av regeringen i juli 1976 höjdes ramen för att möjliggöra vissa tillkommande arbeten i samt fördyringar av etapp 1 a av postterminalen i Göteborg (Göteborg Ban). Investeringarna för budgetåret 1976/77 beräknas därmed uppgå till 54,5 milj. kr.

Den av postverket för nästa budgetår förutsatta investeringsramen om 122,8 milj. kr. har av departementschefen ansetts böra begränsas till 115,8 milj. kr. De därvid föreslagna investeringarna avser främst arbeten för postgirohuset i Stockholm och postterminalerna i Göteborg och Örebro. De omfattar vidare arbeten med terminalerna i Malmö (Malmö Ban), Hässleholm, Spånga, Handen och Ånge samt posthusen i Enköping och Trelleborg. I ramen inryms dessutom planerad igångsättning av ny- och ombyggnadsarbeten avseende posthusen i Trollhättan, Ludvika och Vetlanda. Slutligen ingår bl. a. vissa medel för diligensrörelsen.

Med ianspråktagande av tillgängliga reservationsmedel samt under de i propositionen i övrigt angivna förutsättningarna krävs för investeringarnas genomförande en medelsanvisning av 124,9 milj. kr.

I propositionen erinras vidare om att regeringen den 22 december 1976 beslutat medge höjning av portoavgifterna med ca 10 % från den 1 mars 1977 för att möta redan inträffade och beslutade kostnadshöjningar, bl. a. de ökade personalkostnader som följer av 1976 års kontrollstationsförhandlingar och den av riksdagen beslutade höjningen av arbetsgivaravgifterna.

Utskottet har för sin del funnit sig kunna godta den förordade ramen för postverkets medelsförbrukning under nästa budgetår. Den föreslagna fördelningen av investeringarna på skilda utgiftsändamål liksom anslagsberäkningen tillstyrks också.

Vad departementschefen under förevarande punkt i övrigt anfört — beträffande bl. a. avskrivningar av tidigare inköpt bilmateriel — har inte gett utskottet anledning till erinran.

I motionen 1976/77: 117 hemställs att riksdagen begär förslag från postverkets sida till förbättrad postservice i *glesbygder*, varvid daglig postbefordran skall vara målsättningen. I motionen 1976/77: 510 yrkas att riksdagen ger regeringen till känna vad som anförs i motionen om samordning och *samråd* vid förändring av postverkets service. I motionen 1976/77: 834 hemställs att riksdagen hos regeringen anhåller att postverket inte skall få rätt att dra in poststation eller postställe, om en majoritet av kunderna inom poststationsområdet uttalat sig mot en *in-dragning*. I motionen 1976/77: 1180 föreslås att riksdagen hos regeringen

begär en översyn av bestämmelserna om postgången i *skärgårdsområdena*. Med anledning av nu nämnda yrkanden får utskottet anföra följande.

Utskottet har under en rad av år haft att ta ställning till frågor av det slag som aktualiserats i motionerna. Såsom därvid framhållits (bl. a. i TU 1975: 2 och TU 1975/76: 12) har sedan länge en omfattande verksamhet pågått inom postverket i syfte att, enligt de av statsmakterna godtagna riktlinjerna för verkets verksamhet, förbättra och rationalisera dess service gentemot allmänheten. Bl. a. har en successiv utveckling och motorisering av lantbrevbäringen skett. Inte minst för skärgårdarnas och glesbygdernas befolkning har åtgärder i angivna syfte vidtagits. De försök med utökad service genom lantbrevbärare som tidigare påbörjats har också ytterligare utvidgats och verket har sålunda med ett stort antal kommuner tecknat avtal om social service genom lantbrevbärare. Servicen omfattar bl. a. hembesök hos äldre personer och distribution av varor samt boklåneförmedling.

Enligt anvisningarna för den regionala trafikplaneringen, som i första hand avser resor och transporter mellan olika kommuner i ett län, skall vidare i samband med att stomlinjenätet för persontrafiken utformas samordning ske med bl. a. regionala posttransporter. Så torde också ha skett i de regionala trafikplaner som länsstyrelserna utarbetat. Detta gäller inte minst Norrbottens län. Vissa fortsatta förbättringar i de av motionärerna angivna förhållandena synes härigenom kunna uppnås.

Med anledning av yrkandet om bibehållandet av de fasta postanstalterna vill utskottet ånyo kraftigt understryka vikten av att i förekommande fall behovet härav — ur regionala, näringsgeografiska och servicemässiga synpunkter — omsorgsfullt prövas. Skälig hänsyn måste även i övrigt tas till lokala önskemål om postverksamhetens organisation. Under erinran härom finner utskottet det nu såsom tidigare vara i hög grad angeläget att förbättringar i postverkets service inom landsbygds- och glesbygdsområdena i den riktning motionärerna angivit kommer till stånd även om detta medför kostnadsökningar för verkets del. Utskottet förutsätter också att verket, bl. a. i samband med den fortlöpande översynen av organisations- och servicefrågor m. m. med avseende på den regionala och lokala verksamheten, än mera beaktar behovet härav samt vidtar erforderliga åtgärder i angivet syfte. Vid handläggningen bör största möjliga hänsyn tas till synpunkter från vederbörande regionala och lokala myndigheter och andra intressenter.

Några särskilda åtgärder från riksdagens sida med anledning av motionärernas yrkanden finner utskottet under hänvisning till det anförda ej erforderliga.

I motionen 1976/77: 514 hemställs att riksdagen hos regeringen begär att en översyn av planerade *adressförändringar* hos postverket verkställs

genom Dialekt- och ortnamnsarkiven samt svenskt visarkiv (DOVA) eller på annat sätt med särskild hänsyn tagen till de kulturhistoriska värderingarna i sammanhanget.

Med anledning av motionärernas därvid framförda synpunkter vill utskottet framhålla att verket numera tillämpar en praxis enligt vilken en namnändring av postanstalt inte kommer att ske då vederbörande kommun motsätter sig detta eller en stark opinion från allmänhetens sida konstateras föreligga. I särskilda fall avses ett än större tillmötesgående gentemot allmänhetens önskemål ske. Angivna förhållanden synes innebära att syftet med motionen i denna del i rimlig omfattning kommer att kunna tillgodoses. I områden där det inte förekommer gatunamn och husnummer används vidare enligt postverket gårdsnamn, bynamn, sockennamn eller liknande utdelningsadress — vid behov kompletterat med postlådenummer. Något hinder föreligger inte heller att till egen utdelningsadress foga sockennamn eller annan områdesbeteckning.

Enligt vad utskottet erfarit pågår vidare inom verket en fortlöpande översyn av adresseringssystemet för bl. a. landsbygdens del. I samband därmed har inom vissa områden och i samråd med vederbörande kommunala myndigheter och organ samt representanter för hembygdsvården m.fl. en begränsad försöksverksamhet igångsatts i syfte att nå fram till rationella eller eljest lämpliga lösningar av hithörande frågor. Avsikten har angetts vara att i samma ordning en utvärdering av försöksverksamheten skall ske. Utskottet förutsätter att såväl härvid som vid den fortsatta översynen hänsyn i all den utsträckning som befinner sig praktiskt möjlig tas till kulturhistoriska synpunkter av det slag som aktualiserats i motionen. Därest postverket i samband därmed finner ett närmare samarbete med DOVA, riksantikvarieämbetet eller annat organ lämpligt utgår utskottet givetvis från att detta kommer till stånd.

Under hänvisning till vad utskottet sålunda anfört synes någon särskild framställning i ämnet från riksdagens sida med anledning av motionen ej f. n. vara påkallad.

I motionen 1976/77: 1207 begärs att riksdagen uttalar sig för en utvidgad *postservice* på ålderdomshem och sjukhem m. m. på det sätt motionärerna närmare angivit.

Frågor av det slag som därvid aktualiserats beträffande servicens omfattning och organisation m. m. synes emellertid vara av den arten att de närmast bör lösas från fall till fall genom försorg av huvudmannen för vederbörande sjuk- eller ålderdomshem i samråd med lokala och regionala förvaltningsorgan. Någon anledning att från riksdagens sida vidta någon särskild åtgärd i ämnet föreligger enligt utskottets uppfattning inte, varför motionen avstyrks.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen till *Posthus m. m.* för budgetåret 1977/78 anvisar ett investeringsanslag av 124 900 000 kr.,
2. att riksdagen
 - a. avslår motionen 1976/77: 117,
 - b. avslår motionen 1976/77: 510,
 - c. avslår motionen 1976/77: 834,
 - d. avslår motionen 1976/77: 1180,
3. att motionen 1976/77: 514 inte föranleder någon särskild åtgärd från riksdagens sida,
4. att riksdagen avslår motionen 1976/77: 1207.

Televerket

3. **Televerkets anslagsbehov.** Regeringen har (s. 214—237) föreslagit riksdagen att till *Teleanläggningar m. m.* för budgetåret 1977/78 anvisa ett investeringsanslag av 870 600 000 kr.

Motionerna

I motionen 1976/77: 43 av herr Börjesson i Falköping (c) hemställs att riksdagen beslutar att hos regeringen begära att televerket ges i uppdrag att utreda ekonomiska och andra förutsättningar för att förse telefonlurarna med ljudförstärkare i enlighet med vad som anförts i motionen.

I motionen 1976/77: 816 av herr Komstedt (m) yrkas att riksdagen hos regeringen hemställer om sådan ändring av gällande bestämmelser att patient som vårdas längre tid på sjukhus äger rätt att få telefon installerad på rummet mot erläggande av sedvanlig inkopplingsavgift.

I motionen 1976/77: 824 av herr Nilsson i Kristianstad (s) hemställs att riksdagen beslutar om befrielse för handikappad person att erlägga inträdes- och kvartalsavgifter för mobiltelefon.

I motionen 1976/77: 1191 av herr andre vice talmannen Magnusson m. fl. (m, fp) föreslås att riksdagen beslutar att hos regeringen begär en snabbutredning syftande till att behålla lyxtelegrammen samt att förhindra eller förminska nedläggning av befintliga telegrafstationer.

I motionen 1976/77: 1203 av herr Sandberg m. fl. (c, fp) hemställs att riksdagen som sin mening uttalar att avgiftsprincipen för uppgifter i telefonkatalogen ändras i enlighet med vad som anförts i motionen.

Utskottet

Ramen för televerkets investeringar under innevarande budgetår beräknades ursprungligen till 825 milj. kr. En höjning av densamma till

847,2 milj. kr. har emellertid sedermera skett genom beslut av regeringen under april och december 1976 — vid sistnämnda tillfälle på grund av kostnadsökningar i samband med omlokalisering av viss verksamhet.

För nästa budgetår har televerket i sin anslagsframställning föreslagit en medelsförbrukning av 897,5 milj. kr. Dessutom har verket anmält att ytterligare 125,6 milj. kr. — av de abonnemangsavgifter som verket uppbär för vissa terminalanläggningar och som disponeras av verket — kommer att användas för investeringar. Verket har därefter i oktober 1976 och under hänvisning till framkomna programhandlingar avseende en nybyggnad i Kalmar för den nya datacentralen med AR-enhet samt katalogenhet hemställt att investeringsramen för teleanläggningar m. m. för budgetåret 1977/78 skall fastställas till 909,3 milj. kr.

Den av televerket sålunda föreslagna *medelsförbrukningen* har av departementschefen ansetts böra begränsas till 840 milj. kr. Hänsyn har därvid tagits till att verket därjämte ökar sina investeringar med förut nämnda belopp om 125,6 milj. kr. Med ianspråktagande av tillgängliga reservationsmedel samt under de i budgetpropositionen i övrigt angivna förutsättningarna krävs för investeringarnas genomförande en medelsanvisning av 870,6 milj. kr. Till följd av avskrivningsmedlens storlek beräknas inte nu något kapitaltillskott från statsverket i form av investeringsbemyndigande bli erforderligt.

Mot bakgrund av den betydelse telekommunikationerna av skilda slag har för samhälle, näringsliv och den enskilde har departementschefen funnit skäl tala för en medelstildelning till televerkets olika rörelsegrenar som i stort överensstämmer med vad verket föreslagit. Genom investeringar i telefonrörelsen uppnås enligt propositionen en ökad automation, lägre drift- och underhållskostnader samt förbättrad service för kunderna på samma gång som nya tjänster kan erbjudas. Samtidigt som verket härigenom kan bedriva en effektivare och mera rationell verksamhet skapas ett utvidgat tjänsteutbud som allmänt sett leder till ökad nytta samt i en del fall besparingar för verkets kunder. Genom introduktion av nya tjänster och produkter skapas också enligt propositionen en tryggad sysselsättning och framtid för verkets personal.

Investeringarna för nästa budgetår avser bl. a. igångsättning av två nya stora projekt i Kalmar, nämligen teleskolan och den förut nämnda byggnaden för en datacentral med AR-enheter och en katalogenhet. Medel har också beräknats för vissa investeringar i försvarsberedskap. I avvaktan på särskild proposition om lokalförsvarets fortsatta utveckling har departementschefen härvid räknat med ett oförändrat belopp om 6 milj. kr.

Verket har enligt departementschefen aviserat behov av vissa taxehöjningar under budgetåret.

Utskottet har vid sin prövning av förslagen funnit sig kunna godta den förordade ramen för medelsförbrukningen under televerkets fond. Den förutsedda fördelningen på skilda investeringsändamål samt anslagsberäkningen har inte gett utskottet anledning till erinran liksom ej heller vad departementschefen i sammanhanget i övrigt anfört.

I motionen 1976/77: 43 hemställs att riksdagen hos regeringen begär att televerket ges i uppdrag att utreda ekonomiska och andra förutsättningar för att förse telefonlurarna med *ljudförstärkare* i enlighet med vad som anförs i motionen. Enligt motionären bör åtminstone de abonnenter som är *beroende* av ljudförstärkare kostnadsfritt förscs med sådana.

Någon särskild utredning i ämnet torde emellertid ej vara erforderlig då televerket enligt vad utskottet erfarit väl känner till såväl de tekniska som de ekonomiska förutsättningarna för ett genomförande av motionärens förslag.

Totala antalet i bruk varande telefonapparater i landet anges uppgå till ca 5,5 miljoner. Antalet beställningar av telefonapparater med telefonlur med förstärkare uppgår till ca 20 000 per år. Merkostnaderna för tillverkning av sådana apparater beräknas till ca 50 % eller ca 70 kr. Övriga telefonapparater är i enlighet med internationella rekommendationer utförda så att de utan extra hjälpmedel i form av telefonlur med förstärkare kan betjäna minst 80 % av alla abonnenter.

Hörselskadade kan vidare redan nu genom de sociala myndigheternas försorg få bidrag täckande engångsavgiften för telefonlur med förstärkare. Undersökning pågår också inom televerket angående möjligheterna att till handikappade erbjuda utrustning av detta slag enbart mot en (bidragsberättigad) engångsavgift.

Under hänvisning till det anförda och då kostnader av sådant slag varom här är fråga enligt tidigare uttalanden av riksdagen inte bör bestridas genom reduktion av vederbörande affärsverks taxor avstyrks motionen i fråga.

Av sistnämnda skäl avstyrks även yrkandet i motionen 1976/77: 824 att riksdagen beslutar om befrielse för handikappad person att till televerket erlägga inträdes- och kvartalsavgifter för *mobitelefon*.

Detsamma gäller yrkandet i motionen 1976/77: 816 att riksdagen hos regeringen hemställer om sådan ändring av gällande bestämmelser att patient som vårdas längre tid på sjukhus äger rätt att få telefon installerad på rummet mot erläggande av sedvanlig *inkopplingsavgift*. Under hänvisning härtill och då det närmast torde få ankomma på vederbörande sjukhusförvaltning att i förekommande fall sluta avtal med televerket om telefonservicens lämpliga utformning avstyrks motionen i fråga.

I motionen 1976/77: 1191 hemställs att riksdagen hos regeringen begär en snabbutredning syftande till att behålla *lyxtelegrammen* samt att förhindra nedläggning av befintliga telegrafstationer.

Såsom av budgetpropositionen framgår har telegrafrörelsen under en lång följd av år gett ekonomiskt underskott. Mot bakgrund bl. a. härav har målen för telegrafverksamhetens service, organisation och ekonomi varit föremål för ett omfattande utredningsarbete inom televerket. Med hänsyn till förväntad kostnadsutveckling och bedömd fortsatt volymminskning har därvid förslag lagts fram som innebär att den framtida telegramverksamheten begränsas till att huvudsakligen omfatta sådan trafik som är ett nödvändigt komplement till övriga former av telekommunikationer.

För att telegrafrörelsen på sikt skall kunna bringas att ge ett acceptabelt ekonomiskt resultat krävs enligt verket radikala åtgärder. Den manuella betjäningen avses därför successivt bli koncentrerad till endast två telegrafstationer för hela landet, Stockholm och Göteborg. Bibehållandet av telegrafstationen i Göteborg kommer att prövas på nytt längre fram. Denna koncentration väntas ge betydande effektivitetsvinster. Telegrafstationen i Stockholm avses bli försedd med bildskärmar för telegrammens expediering. Förslag föreligger vidare om slopande av lyxtelegramtjänsten och utbärningen av telegram till adressaten.

Enligt departementschefen gäller i fråga om telegrafrörelsen — som representerar en verksamhet som utformades före de övriga rörelsegränarnas tid — att den måste kunna anpassas till dagens krav på telegrafverksamhet med hänsyn till det övriga utbudet av teletjänster. Detta skapar bl. a. behov av vissa investeringar i rationaliseringssyfte.

Enligt vad utskottet erfarit har televerket numera i vederbörlig ordning fattat beslut i frågan — innebärande att de nämnda förändringarna sker fr. o. m. den 1 maj i år. Någon friställning av personal med anledning härav — som motionärerna befarat — blir enligt televerket ej aktuell. Avsikten är vidare att, samtidigt som förändringarna genomförs, en postal tjänst motsvarande lyxtelegrammen, s. k. postogram, genom postverkets försorg, skall införas.

Utskottet har mot bakgrund av det anförda inte funnit sig berett att biträda motionärernas yrkanden och avstyrker därför motionen i fråga.

I motionen 1976/77: 1203 hemställs att riksdagen som sin mening uttalar att avgiftsprincipen för uppgifter i *telefonkatalogen* ändras på det sätt som närmare anges i motionen. Detta syftar främst till att för ett hushåll med telefon i förekommande fall såväl mans som kvinnas namn utan särskild avgift skall upptas i telefonkatalogen.

Enligt vad utskottet erfarit utreds f. n. inom televerket frågorna om

telefonkatalogernas innehåll och utformning i olika avseenden. Utredningsarbetet omfattar även den av motionärerna aktualiserade frågan. Under hänvisning härtill och i avvaktan på resultatet av arbetet finner utskottet någon särskild åtgärd från riksdagens sida med anledning av motionen ej påkallad. Densamma avstyrks därför.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen till *Teleanläggningar m. m.* för budgetåret 1977/78 anvisar ett investeringsanslag av 870 600 000 kr.,
2. att riksdagen
 - a. avslår motionen 1976/77: 43,
 - b. avslår motionen 1976/77: 824,
 - c. avslår motionen 1976/77: 816,
3. att riksdagen avslår motionen 1976/77: 1191,
4. att riksdagen avslår motionen 1976/77: 1203.

Statens järnvägar

4. **Statens järnvägars anslagsbehov.** Regeringen har (s. 238—266) föreslagit riksdagen att

1. statens järnvägar inom ramen 5 000 000 kr. får träffa hyresköpsavtal med EUROFIMA,

2. till Järnvägar m. m. för budgetåret 1977/78 anvisa ett investeringsanslag av 672 400 000 kr.

Motionerna

I motionen 1976/77: 112 av herrar Sellgren och Rejdnell (båda fp) hemställs att riksdagen ger regeringen till känna att möjligheterna bör tillvaratas för tillverkning — helt eller delvis — inom landet av de motorvagnar statens järnvägar avser att inköpa.

I motionen 1976/77: 210 av herr Wååg (s) hemställs att riksdagen hos regeringen begär att frågan om en svenskbyggd ersättning för motorvagn Y 6 prövas med beaktande av sysselsättningsläget inom svensk industri.

I motionen 1976/77: 804 av herrar tredje vice talmannen Eriksson (fp) och Johansson i Arvika (s) hemställs att riksdagen hos regeringen anholder att järnvägsstyrelsen får i uppdrag att föranstalta om att förarpersonal på tåg och rälsbussar utrustas med skjutvapen för avlivande av djur som skadats i viltolyckor.

I motionen 1976/77: 823 av fru Marklund m. fl. (vpk) föreslås att riksdagen beslutar att anslaget under Statens järnvägar (Ny- och ombyggnad av järnvägslinjer) höjs med 16,5 milj. kr.

I motionen 1976/77: 832 av herrar Sörenson och Rosqvist (båda s) hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag om avgift för SJ:s kompletteringspensioner (KP), beräknad med utgångspunkt i en ålderssammansättning motsvarande samtliga statsanställda, som omfattas av det statliga tjänstepensionsreglementet.

I motionen 1976/77: 1193 av herr Nilsson i Kalmar m. fl. (s) hemställs att riksdagen hos regeringen anholder

1. att regeringen låter utreda hur statens järnvägars beställningar av rullande järnvägsmateriel skall kunna göras mera långsiktiga,

2. att regeringen låter undersöka möjligheterna att förlägga beställningen av rullande järnvägsmateriel inom landet.

Utskottet

Investeringarna för statens järnvägar under innevarande budgetår beräknades i fjolårets budgetproposition till 515,3 milj. kr. Riksdagen beslöt dock, såsom tidigare under punkten 1 nämnts, höja den föreslagna medelsanvisningen med 30 milj. kr. för investeringar i fasta anläggningar — främst för inlandsbanan — och i rullande materiel. Efter en av regeringen vidtagen höjning med ytterligare 10 milj. kr. i konjunkturstimulerande syfte uppgår investeringsramen för innevarande budgetår enligt propositionen till 555,3 milj. kr.

För budgetåret 1977/78 har departementschefen beräknat en *medelsförbrukning* om 640 milj. kr. mot av SJ föreslagna 977 milj. kr. I sammanhanget bör dock beaktas att SJ fr. o. m. nästa budgetår avser att lägga om sin redovisning av kostnader för återanskaffning eller reparation av skadade anläggningar så att dessa kommer att belasta resultaträkningen i stället för investeringsräkningen. Detta innebär enligt propositionen att det reella investeringsutrymmet ökar med ytterligare ca 10 milj. kr. I förhållande till den investeringsram som föreslogs i fjolårets budgetproposition anges den totala ramökningen för budgetåret 1977/78 bli ca 135 milj. kr. Med ianspråktagande av tillgängliga reserverationsmedel samt under de i protokollet över regeringsärenden i övrigt angivna förutsättningarna erfordras för budgetåret en medelsanvisning av 672,4 milj. kr.

Det av departementschefen förordade investeringsprogrammet tar främst fasta på investeringar som berör kapaciteten, rationaliseringsmöjligheterna och säkerheten samt arbetsmiljön för de anställda. Till de kapacitetshöjande investeringarna hör bl. a. anskaffning och ombyggnad av rullande materiel. Den föreslagna investeringsnivån för fasta anläggningar beräknas ge utrymme för bl. a. fortsatt utbyggnad av vissa bangårdar och terminaler, ytterligare upprustning av banstandarden och fortsatt kapacitetsutbyggnad samt modernisering av tele- och

eldriftsanläggningar. I sammanhanget erinras om att en upprustning påbörjats av inlandsbanan under innevarande budgetår i enlighet med riksdagens beslut.

Beträffande den av SJ föreslagna investeringen i ett nytt dubbelspår Älvsjö—Järna erinrar departementschefen om att regeringen gett SJ i uppdrag att utföra projektering av ett nytt dubbelspår på delsträckan Älvsjö—Flemingsberg. I avvaktan på resultatet av de fortsatta överläggningar i finansieringsfrågan mellan SJ och Stockholms läns landsting och arbetsmarknadsstyrelsen som därvid förutsatts förklarar sig departementschefen inte nu vara beredd tillstyrka någon medelsanvisning för ändamålet.

Till de föreslagna rationaliseringsåtgärderna hör bl. a. fortsatt utbyggnad av fjärrblockeringen och automatisering av tågövervakningen samt mekanisering av bangårdsarbetet genom installation av rangerbromsar m. m. Till de viktigare säkerhetsinvesteringarna anses även fortsatt utbyggnad av vägskyddet höra. Vidare har medel beräknats för beställning av utrustning för automatiskt tågstopp (ATC).

I den förordade medelsförbrukningen ingår också investeringar i järnvägslinjer tillhörande det ersättningsberättigade bannätet samt vissa medel för investeringar i försvarsberedskap. De senare har i avvaktan på särskild proposition om totalförsvarets inriktning tagits upp med ett oförändrat belopp om 2,3 milj. kr.

Med anledning av förslagen yrkas i motionen 1976/77: 823 att riksdagen beslutar om en höjning av anslaget till Järnvägar m. m. med 16,5 milj. kr. Som stöd härför erinras i motionen om riksdagens förut nämnda beslut om en upprustning av *inlandsbanan* och den härför avsedda medelsanvisningen om 11 milj. kr. för innevarande budgetår. För fortsättning av den sålunda inledda upprustningen bör enligt motionärerna för nästa budgetår anvisas det av SJ begärda beloppet om 27,5 milj. kr.

Utskottet, som också finner en fortsatt upprustning av banan angelägen, har dock för sin del funnit sig böra godta departementschefens förslag i frågan. Enligt detta bör upprustningsarbetena under budgetåret 1977/78 ske i samma omfattning som innevarande år, vilket i och för sig inte behöver innebära ett *nominellt* oförändrat anslagsbelopp. För SJ föreligger dessutom möjligheter att — med tillämpning av gällande anslagsregler på förevarande område och inom ramen för den totala medelsförbrukningen — disponera ytterligare medel för ändamålet därest så skulle befinnas önskvärt eller lämpligt. Under hänvisning jämväl härtill avstyrks motionen.

Den i propositionen i övrigt föreslagna medelsförbrukningen på olika investeringsändamål har ej gett utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande. Detsamma gäller anslagsberäkningen.

Utskottet tillstyrker också att SJ i enlighet med departementschefens förslag bemyndigas att inom en ram om 5 milj. kr. träffa avtal om hyresköp av rullande materiel med det av de europeiska järnvägsförvaltningarna samägda bolaget EUROFIMA.

I propositionen erinras slutligen om att regeringen den 22 december 1976 beslutat medge en höjning av SJ:s taxor med 9 % från den 1 februari 1977 för att möta redan inträffade och beslutade kostnadsökningar, bl. a. de ökade personalkostnader som följer av 1976 års kontrollstationsförhandlingar och den av riksdagen beslutade höjningen av arbetsgivaravgifterna.

I motionen 1976/77: 832 yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om avgift för SJ:s *kompletteringspensioner* (KP), beräknad med utgångspunkt i en ålderssammansättning motsvarande samtliga statsanställda som omfattas av det statliga tjänstepensionsunderlaget.

Såsom av budgetpropositionen framgår betalar SJ sedan budgetåret 1971/72 en försäkringstekniskt beräknad avgift för nämnda pensioner. Avgiften, som ursprungligen uppgick till 16 % av lönesumman, har efter en tidigare framställning från SJ reducerats till 13,5 % för budgetåret 1975/76 och till preliminärt samma procenttal för budgetåret 1976/77. Reduceringen föranleddes av att den allmänna pensionsåldern sänktes den 1 juli 1976 och baserades på en preliminär beräkning. SJ har nu hemställt att en ny beräkning görs varvid en — relativt lönen — jämn periodisering läggs till grund för beräkningarna samt att avgiften för budgetåret 1977/78 fastställs till 11 % i avvaktan på den nya beräkningen. Den sålunda föreslagna sänkningen av uttagningsprocenten skulle medföra en resultatförbättring för budgetåret om ca 65 milj. kr.

Den av motionärerna föreslagna omläggningen kan enligt vad utskottet inhämtat beräknas ge ungefär samma resultat. SJ:s framställning utgår nämligen från antagandet av en i stort sett jämn åldersfördelning hos personalen.

Av departementschefens uttalande i denna fråga framgår att den av SJ begärda beräkningen f. n. pågår och väntas bli klar före utgången av innevarande budgetår. Därefter kommer den justering av avgiften att vidtas som kan anses motiverad. I avvaktan härpå och då utskottet förutsätter att en sådan justering sker synes någon särskild åtgärd från riksdagens sida med anledning av motionen ej vara erforderlig.

I motionen 1976/77: 804 yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller att järnvägsstyrelsen får i uppdrag att föranstalta om att förarpersonal på tåg och rälsbussar utrustas med *skjutvapen* för avlivning av djur som skadats i viltolyckor.

Enligt ett av kommunikationsministern nyligen avgivet svar på en i riksdagen framställd fråga i ämnet studerar SJ fortlöpande olika lös-

ningar på problemen med djur som uppehåller sig på järnvägsspåren. Därvid har också möjligheten att utrusta tågpersonal med skjutvapen aktualiserats. Risken för personskador har vid denna prövning beaktats liksom att risken för djurs lidande förlängs om ett vapen inte hanteras på sakkunnigt sätt. Även frågan om svårigheten att förvara skjutvapen i loken och i motorvagnarna under betryggande former har övervägts i sammanhanget. Då större djur påkörts av tåg uppges att rutinen inom SJ är att det inträffade snarast anmäls till trafikledning eller tågklarare. Vanligen avlivar polisen sedan skadade djur. I vissa fall har SJ lokalt träffat avtal med jaktvårdsföreningar och enskilda att vara behjälpliga då viltolyckor inträffat. Det förekommer också att jaktkunnig banpersonal utrustad med skjutvapen medverkar. Föraren är inte tvingad att ingripa. Det anges också i svaret att det funnits ett visst motstånd hos tågpersonalen mot att använda skjutvapen. Det torde enligt kommunikationsministern få ankomma på SJ att bedöma dessa problem i samråd med berörd personal.

Utskottet delar denna uppfattning och finner med hänsyn härtill att motionen ej bör föranleda någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

I motionen 1976/77: 112 hemställs att riksdagen ger regeringen till känna att möjligheterna för tillverkning — helt eller delvis — inom landet av de *motorvagnar* statens järnvägar avser att inköpa tillvaratas. I motionen 1976/77: 1193 hemställs att regeringen låter utreda hur statens järnvägars beställningar av rullande järnvägsmateriel skall kunna göras mera långsiktiga och att regeringen låter undersöka möjligheterna att förlägga beställningen av rullande järnvägsmateriel inom landet.

Med anledning härav vill utskottet erinra om riksdagens (TU 1974: 2, rskr 1974: 72) uttalande vid behandlingen av den för statens järnvägar för budgetåret 1974/75 föreslagna medelsförbrukningen. Riksdagen fann det vara i hög grad angeläget att ökade medel, utöver de av regeringen då föreslagna, ställdes till förfogande för investeringar i fasta anläggningar och rullande materiel — inte minst med tanke på de sysselsättningsskapande effekter detta skulle få i landet. Riksdagen förordade en höjning av anslagen härför med tillhoppa 30 milj. kr. Dessa medel ansågs bära i första hand utnyttjas för anskaffning av rullande materiel, varvid viss del borde disponeras för anskaffning av motorvagnar.

För verkställande av detta beslut har SJ hyrt två motorvagnstyper för provning. Dessa prov har enligt vad utskottet erfarit nu avslutats, varför SJ planerar att beställa motorvagnar. För att beställningen skall bli ekonomiskt fördelaktigt bör den enligt SJ:s beräkningar inte omfatta mindre än 100 vagnar. Även en så begränsad beställning kräver en

förskottsbetalning om 20 milj. kr. under budgetåret 1976/77. För att möjliggöra den planerade beställningen har SJ den 4 augusti 1976 hos regeringen hemställt om att investeringsramen för nämnda budgetår höjs med 15 milj. kr.

Utskottet vill med anledning härav erinra om att regeringen nyligen beslutat att till arbetsmarknadsstyrelsen ställa 200 milj. kr. till förfogande för industribeställningar i syfte att stimulera sysselsättningen. För beställning av järnvägsmateriel till SJ har därvid angetts en ram av 82 milj. kr. Kommunikationsministern har vidare i ett nyligen avgivet svar på en i riksdagen framställd fråga framhållit att val av en utländsk vagntyp i fråga om SJ:s motorvagnar inte behöver innebära att svensk tillverkning därmed är utesluten i sammanhanget. Ingenting anses heller hindra svenska företag att träffa överenskommelser med utländska anbudsgivare om svensk deltillverkning. Utskottet vill för sin del särskilt understryka dessa synpunkter. Man bör som kommunikationsministern framhållit i möjligaste mån förena kravet på sysselsättningsstimulans med kravet på affärsmässighet.

Enligt kommunikationsministerns mening leder en kombination av affärsmässiga och sysselsättningsmässiga bedömningar till att den aktuella upphandlingen av motorvagnar bör fullföljas av SJ samtidigt som man gör en rejäl satsning på tillverkning av nykonstruerade personvagnar hos svensk industri. Det senare anses innebära att en första beställning av nya personvagnar provas inom ramen för det ovan nämnda sysselsättningspaketet samtidigt som man planerar en större samlad upphandling av de nya vagnarna.

Utan att vilja föregripa diskussionen beträffande en beställning till våren av ett hundratal personvagnar till SJ framhöll kommunikationsministern i svaret att det finns goda förutsättningar för att beställningen hamnar hos svensk industri. Kommunikationsministern sade sig då i första hand avse Kalmar Verkstads AB, som anses ha ett väl manifesterat kunnande på området.

Utskottet finner det tillfredsställande att ytterligare investeringar i rullande materiel av det slag kommunikationsministern förordat nu görs. Det är dock enligt utskottets uppfattning angeläget att vid det slutliga ställningstagandet i berörda frågor möjligheterna för tillverkning — helt eller delvis — inom landet av motorvagnar tillvaratas.

Utskottet utgår vidare från att inom SJ förutsättningarna undersöks att få till stånd en mera långsiktig planering för beställningar av bl. a. rullande materiel.

Genom vad utskottet sålunda anfört synes syftet med motionärernas yrkanden kunna tillgodoses. Någon särskild åtgärd från riksdagens sida i frågan synes med hänsyn härtill ej påkallad.

Utskottet finner vidare ej heller anledning föreligga att på det sätt som föreslås i motionen 1976/77: 210 från riksdagens sida begära prövning av frågan om ersättning för en svenskbyggd motorvagn. Motionen synes därför inte böra föranleda någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen medger statens järnvägar att inom en ram om 5 000 000 kr. träffa hyresköpsavtal med EUROFIMA,
2. att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionen 1976/77: 823 till *Järnvägar m. m.* för budgetåret 1977/78 anvisar ett investeringsanslag av 672 400 000 kr.,
3. att motionen 1976/77: 832 inte föranleder någon särskild åtgärd från riksdagens sida,
4. att motionen 1976/77: 804 inte föranleder någon särskild åtgärd från riksdagens sida,
5. att motionerna 1976/77: 112 och 1976/77: 1193 inte föranleder någon särskild åtgärd från riksdagens sida,
6. att motionen 1976/77: 210 inte föranleder någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

Luftfartsverket

5. **Luftfartsverkets anslagsbehov.** Regeringen har (s. 267—283) föreslagit riksdagen att till Flygplatser m. m. för budgetåret 1977/78 anvisa ett investeringsanslag av 244 900 000 kr.

Motionerna

I motionen 1976/77: 803 av herr Ekinge (fp) hemställs att riksdagen hos regeringen begär utredning om civil trafikflygarutbildning, varvid de i motionen framförda synpunkterna på lokalisering av skolan beaktas.

I motionen 1976/77: 1211 av herr Ångström (fp) hemställs att riksdagen beslutar att godkänna en standard för Skellefteå flygfält där banlängden är 2 000 m.

Utskottet

Luftfartsverkets investeringsram för innevarande budgetår beräknades ursprungligen till 254,9 milj. kr. Genom riksdagens beslut (prop. 1976/77: 25 bil. 5 s. 16, TU 1976/77: 13, rskr 1976/77: 85) höjdes ramen till 259 milj. kr. Som följd av bl. a. inträffade prishöjningar beräknas nu medelsförbrukningen enligt propositionen uppgå till 297 milj. kr.

För nästa budgetår har verket räknat med en total investeringsomslutning om 314,7 milj. kr. Efter avdrag för den andel av kostnaderna som enligt tillämpade principer åvilar vederbörande kommuner uppgår statens del härav till 237,2 milj. kr. Departementschefen har emellertid ansett medelförbrukningen böra begränsas till 222,6 milj. kr. Detta motsvarar den statliga andelen av en total investeringsvolym av 293,9 milj. kr.

Medel har därvid beräknats för vissa slutjusteringsarbeten på det nya utrikes stationsområdet på Arlanda flygplats som togs i drift den 1 november föregående år. Departementschefen erinrar vidare om att arbetena med Göteborg-Landvetter flygplats, som beräknas tas i drift under slutet av innevarande år, fortgår planenligt. De totala investeringsutgifterna under nästa budgetår för detta flygplatsobjekt beräknas till 129,6 milj. kr., varav 81 milj. kr. utgör statens andel.

För fortsatt säkerhets- och kapacitetsmässig upprustning av flygplatser i övrigt beräknas 51,4 milj. kr.

Investeringar i radio och tele, en-route, tas upp med 65,5 milj. kr. Huvuddelen av dessa medel avser de projekt som benämns ATCAS (Air Traffic Control Automated System). Slutligen beräknas medel för bl. a. fordon, maskiner och redskap samt vissa byggnader.

Utskottet kan för sin del godta den av regeringen förordade investeringsomslutningen för luftfartsverkets del. Likaledes tillstyrker utskottet den föreslagna fördelningen på olika utgiftsändamål samt anslagsberäkningen. Med ianspråktagande av tillgängliga reservationsmedel samt under de i budgetpropositionen i övrigt angivna förutsättningarna krävs härför en medelsanvisning av 244,9 milj. kr.

I motionen 1976/77: 803 hemställs att riksdagen hos regeringen begär utredning om civil *trafikflygarutbildning*, varvid de i motionen framförda synpunkterna på lokalisering av skolan beaktas. I sistnämnda hänseende bör enligt motionären möjligheterna till ett fortsatt utnyttjande av de resurser som finns vid F 11 i Nyköping undersökas.

Det i motionen aktualiserade spørsmålet finner även utskottet angeläget. Enligt vad utskottet erfarit är dock frågan redan föremål för överväganden inom regeringens kansli. Då syftet med motionärens yrkande härigenom synes tillgodosett torde någon särskild åtgärd från riksdagens sida med anledning av motionen ej vara påkallad.

I motionen 1976/77: 1211 hemställs att riksdagen beslutar att godkänna en standard för *Skellefteå* flygfält med en banlängd om 2 000 m.

I den förutnämnda medelförbrukningen ingår kostnad för förlängning av start- och landningsbanan vid Skellefteå flygplats. Förslaget avser en utbyggnad av banan till erforderlig standard för jettflyg med Fokker F 28. En banlängd om högst 1 800 m har därvid, enligt vad

utskottet inhämtat, av luftfartsverket ansetts tillräcklig. Med hänsyn härtill är utskottet ej berett att tillstyrka någon ytterligare utbyggnad och avstyrker därför motionen.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen till *Flygplatser m. m.* för budgetåret 1977/78 anvisar ett investeringsanslag av 244 900 000 kr.,
2. att motionen 1976/77: 803 inte föranleder någon särskild åtgärd från riksdagens sida,
3. att riksdagen avslår motionen 1976/77: 1211.

STATENS UTLÅNINGSFONDER

6. **Statens lånefond för den mindre skeppsfarten.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag (s. 284) och hemställer

att riksdagen till *Statens lånefond för den mindre skeppsfarten* för budgetåret 1977/78 anvisar ett investeringsanslag av 1 000 kr.

FONDEN FÖR LÅNEUNDERSTÖD

7. **Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för 1976/77.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag (s. 285) och hemställer

att riksdagen till *Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för 1976/77* för budgetåret 1977/78 anvisar ett investeringsanslag av 30 000 000 kr.

DIVERSE KAPITALFONDER

Statens vägverks förrådsfond

8. **Vägmaskiner m. m.** Regeringen har (s. 286—295) föreslagit riksdagen att

1. medge att statens vägverk lämnas de beställningsbemyndiganden gällande leveranser av vägmaskiner m. m. som i propositionen förordats,

2. till Vägmaskiner m. m. för budgetåret 1977/78 anvisa ett investeringsanslag av 107 400 000 kr.

Motionen

I motionen 1976/77: 384 av herr Hugosson m. fl. (s) hemställs att riksdagen vid behandlingen av budgetpropositionens förslag angående vägverkets förrådsfond måtte besluta

1. att tillgångsgrupperna maskincentralförråd och lagertillgångar (grustag m. m. och materieförråd) 1 juli 1977 avförs från förrådsfonden,

varvid anskaffning av hithörande tillgångar fortsättningsvis får ske med utgångspunkt från tillgängliga medel för väghållning, utan fastställande av särskild utbetalningsram,

2. att förrådsfonden därvid bör omvandlas till en fastighetsfond där endast driftanläggningar ingår,

3. att de under kapitalbudgeten upptagna medlen omfördelas till resp. ändamål i enlighet med det i motionen anförda.

Utskottet

För investeringarna i statens vägverks förrådsfond föreslår departementschefen för budgetåret 1977/78 en ram om 105 milj. kr. mot av vägverket föreslagna 134,9 milj. kr.

Den föreslagna medelstilldelningen anses möjliggöra fortsatt upp- rustning av vägverkets driftanläggningar genom om- och nybyggnader av vägstationer samt nödvändiga ersättningsanskaffningar och moder- niseringar inom gruppen Motorfordon och vägmaskiner m. m. Medel har vidare beräknats för bl. a. beställning av en ny färja samt för grus- tag och materielförråd.

Under en ny objektgrupp — Omlokaliseringsutrustning — har medel beräknats för utrustning till vägverkets och statens trafiksäkerhets- verks gemensamma distributionscentral, bibliotek och centralarkiv i Borlänge.

Utskottet tillstyrker förslaget rörande investeringarna i förrådsfonden för budgetåret 1977/78. Vidare förordar utskottet att verket i enlighet med departementschefens förslag erhåller ett beställningsbemyndigande om högst 65 milj. kr. gällande leveranser av vägmaskiner m. m. under budgetåret 1980/81 samt att tidigare beviljade beställningsbemyndigan- den höjs dels med 8 milj. kr. till 48 milj. kr. avseende leveranser under budgetåret 1977/78, dels med 25 milj. kr. till 65 milj. kr. under budget- åren 1978/79 och 1979/80, alla belopp angivna i 1977/78 års beräk- nade prisnivå.

I anslutning härtill må crinras om regeringens (jfr s. 16) beslut att till arbetsmarknadsstyrelsen ställa 200 milj. kr. till förfogande för tidi- gareläggningar av industribeställningar. För statens vägverks del inne- bär beslutet att bl. a. lastbilar, väghyvlar, lastmaskiner och diverse ma- skiner m. m. för ca 27 milj. kr. kan beställas.

I motionen 1976/77: 384 yrkas att tillgångsgrupperna maskincentral- förråd och lagertillgångar (grustag m. m. och materielförråd) den 1 juli 1977 avförs från förrådsfonden varvid anskaffning av hithörande till- gångar fortsättningsvis får ske med utgångspunkt i tillgängliga medel för väghållning utan fastställande av särskild utbetalningsram. Förråds- fonden bör därvid omvandlas till en fastighetsfond där endast driftan-

läggningar ingår samt de under kapitalbudgeten upptagna medlen omfördelas till resp. ändamål i enlighet med vad som anförs i motionen.

Vid behandlingen av anslaget till förrådsfonden i förra årets budgetproposition förklarade sig den dåvarande departementschefen anse att frågan om avveckling av fonden inte borde avgöras innan ställning tagits till budgetutredningens förslag i hithörande delar. Riksdagen fann det för sin del angeläget att ett sådant ställningstagande snarast kommer till stånd. Av årets budgetproposition framgår emellertid att så ännu ej skett.

Utskottet vidhåller sin tidigare deklarerade uppfattning i frågan och förutsätter att en omläggning enligt de av motionärerna angivna riktlinjerna prövas redan under höstens budgetarbete. Härav föranledda förslag bör vidare om möjligt läggas fram i nästkommande års budgetproposition. Med hänsyn härtill finner utskottet någon särskild åtgärd från riksdagens sida ej påkallad och avstyrker motionen.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen medger att statens vägverk lämnas de beställningsbemyndiganden gällande leveranser av vägmaskiner m. m. som i propositionen förordats,
2. att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionen 1976/77: 384 till *Vägmaskiner m. m.* för budgetåret 1977/78 anvisar ett investeringsanslag av 107 400 000 kr.

Sjöfartsverkets fond

9. **Sjöfartsmateriel m. m.** Regeringen har (s. 296—304) föreslagit riksdagen att

1. medge att sjöfartsverket lämnas det beställningsbemyndigande gällande leveranser av sjöfartsmateriel som i propositionen förordats,
2. till Sjöfartsmateriel m. m. för budgetåret 1977/78 anvisa ett investeringsanslag av 52 600 000 kr.

Motionen

I motionen 1976/77: 511 av herrar Rosqvist och Signell (båda s) hemställs att riksdagen hos regeringen begär

1. att beställningen av det nya sjömättningsfartyget av sysselsättnings-skäl måtte ske vid lämpligt svenskt varv,
2. att sjömättningsfartyget utrustas för civil bemanning.

Utskottet

För investeringarna i sjöfartsverkets fond föreslår departementschefen för budgetåret 1977/78 en ram om 57,9 milj. kr., mot av verket föreslagna 79,4 milj. kr.

Av den angivna medelsförbrukningen avser 23,1 milj. kr. objektgruppen sjösäkerhet och 12,6 milj. kr. utrustning för sjökartläggning. Under objektgruppen isbrytarfartyg tas upp ett belopp av 22 milj. kr. I övrigt ingår medel för dels farleder, dels utrustning för sjöfartsinspektionen med vardera 100 000 kr.

Utskottet tillstyrker den förordade ramen om 57,9 milj. kr. för medelsförbrukningen under nästa budgetår samt anslagsberäkningen.

Vidare tillstyrker utskottet att sjöfartsverket erhåller det beställningsbemyndigande avseende leveranser av sjöfartsmateriel som departementschefen i protokollet över regeringsärenden förordat.

I motionen 1976/77: 511 yrkas att beställningen av nytt *sjömätningss-fartyg* av sysselsättningsskäl måtte ske vid lämpligt svenskt varv och att fartyget utrustas för civil bemanning.

Projektering av ifrågavarande fartyg pågår f. n. inom sjöfartsverket. Det ankommer enligt budgetpropositionen på regeringen att besluta om fartygets slutliga utformning, vilket också berör fartygets utrustning med hänsyn till frågan om dess bemanning för civil personal. I samband härmed torde således spörsmålet om bemanningen av fartyget, som likaledes f. n. utreds, komma att avgöras.

Utskottet förutsätter att de sålunda aktualiserade frågorna ingående övervägs och att beställningen av fartyget sker med särskilt beaktande av den svenska industrins behov av sysselsättningsskapande åtgärder. Under hänvisning härtill synes någon särskild åtgärd från riksdagens sida med anledning av motionsyrkandena ej vara erforderlig, varför motionen avstyrks.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen

a. medger att sjöfartsverket lämnas det beställningsbemyndigande gällande leveranser av sjöfartsmateriel som i propositionen förordats,

b. till *Sjöfartsmateriel m. m.* för budgetåret 1977/78 anvisar ett investeringsanslag av 52 600 000 kr.,

2. att riksdagen avslår motionen 1976/77: 511.

10. **Fonden för Södertälje kanalverk.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag (s. 305) och hemställer
att riksdagen till *Fonden för Södertälje kanalverk* för budgetåret 1977/78 anvisar ett investeringsanslag av 200 000 kr.

Stockholm den 1 mars 1977

På trafikutskottets vägnar
SVEN MELLQVIST

Närvarande: herrar Mellqvist (s), Lothigius (m), Persson i Heden (c), Lindahl i Lidingö (s), Håkansson i Rönneberga (c), Hjorth (s), Sellgren (fp), Hugosson (s), Torwald (c), Rosqvist (s), Clarkson (m), Zachrisson (s), Stjernström (c), Östrand (s) och Komstedt (m),

dock att vid behandlingen av punkten 2 fru Wohlin-Andersson (c) deltagit i stället för herr Stjernström (c).

Reservationer

1. vid *punkten 4* (Statens järnvägars anslagsbehov) beträffande beställning av *motorvagnar* av herrar Mellqvist, Lindahl i Lidingö, Hjorth, Hugosson, Rosqvist, Zachrisson och Östrand (samtliga s) som anser att

dels det avsnitt i utskottets yttrande som på s. 16 börjar med "Utskottet vill" och på s. 17 slutar med "riksdagens sida" bort ha följande lydelse:

Utskottet har noterat att SJ har för avsikt att förlägga beställningen av motorvagnar utomlands. Det skulle av flera skäl vara mycket olyckligt om så sker. Krav på snabba leveranser av motorvagnarna kan göra det nödvändigt att anskaffa färdigprojekterade vagnar från utländsk tillverkare, men det innebär inte att produktionen måste ske utomlands. Det finns kunnande och tekniska resurser inom svensk industri, främst vid Kalmar Verkstads AB och AB Hägglund och Söner, Örnsköldsvik, för att efter överenskommelse tillverka motorvagnarna i Sverige.

Arbetsmarknadsläget är som framhålls i motionen 1976/77:112 oroande inom svensk mekanisk industri. Det är därför angeläget, inte minst för företag av SJ:s typ, att medverka till att öka sysselsättningen inom landet genom att investeringar i motorvagnar liksom i person- och godsvagnar kommer svensk industri till godo. Aktuella svårigheter i handelsbalansen borde leda till samma slutsats. Därtill kommer att det är angeläget att behålla det tekniska kunnandet i att bygga olika typer av järnvägsvagnar inom landet.

Enligt utskottets mening bör regeringen i likhet med vad som skett vid tidigare tillfällen genom särskilt beslut skapa förutsättning för SJ att göra motorvagnsbeställningen vid svensk industri. I budgetpropositionen förbigås frågan helt av det föredragande statsrådet, men i ett nyligen avgivet frågesvar förutsätter han att SJ skall kunna förena kravet på sysselsättningsstimulans med kravet på affärsmässighet. Enligt av riksdagen godkända riktlinjer för den offentliga upphandlingen ankommer det på regeringen att göra de vidare bedömningar som erfordras för att t. ex. av sysselsättningsskäl göra avsteg från en strikt tillämpning av principen om affärsmässighet. Det är också förutsatt att upphandlingsärenden som uppenbart är av väsentlig betydelse med hänsyn till av samhället uppställda mål på centrala områden av verk och myndigheter skall underställas regeringen. Det är därför enligt utskottets mening regeringen som skall ta ställning till den aktuella upphandlingen för att garantera att sysselsättningen vid berörd svensk industri tryggas. Erfarenheterna vid KVAB visar att behov föreligger att SJ:s beställningar görs efter en mer långsiktig plan. Regeringen bör därför enligt utskottets mening låta utreda hur en sådan långsiktig planering skall kunna komma till stånd.

Vad utskottet nu anfört om särskilda skäl för motorvagnsbeställning vid svensk industri och långsiktig planering av SJ:s beställning av rullande järnvägsmateriel bör ges regeringen till känna.

Utskottet finner mot bakgrund av det ovan anförda ej anledning föreligga att på det sätt som föreslås i motionen 1976/77: 210 från riksdagens sida begära prövning av frågan om ersättning för en svenskbyggd motorvagn.

dels utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet med anledning av motionerna 1976/77: 112 och 1976/77: 1193 anfört beträffande beställning av viss rullande materiel m. m.,

2. vid *punkten* 8 (Vägmaskiner m. m.) av herrar Mellqvist, Lindahl i Lidingö, Hjorth, Hugosson, Rosqvist, Zachrisson och Östrand (samtliga s) som anser att utskottet bort tillstyrka motionen 1976/77: 384 samt att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 21 som börjar med "Utskottet vidhåller" och slutar med "avstyrker motionen" bort ha följande lydelse:

Utskottet vidhåller den vid förra årets riksdagsbehandling deklarerade uppfattningen att förrådsfonden i sin nuvarande utformning bör avvecklas. Den av motionärerna föreslagna förändringen bör i princip genomföras redan fr. o. m. nästa budgetår. Utskottet föreslår därför att de å kapitalbudgeten upptagna medlen för förrådsfondens tillgångsgrupper maskincentralförråd (motorfordon och maskiner, färjor m. m.) och lagertillgångar får av vägverket användas under samma förutsättningar och för samma ändamål som gäller för anslaget Drift av statliga vägar.

dels utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen med anledning av regeringens förslag och med bifall till motionen 1976/77: 384 beslutar att
 - a. till *Vägmaskiner m. m.* för budgetåret 1977/78 anvisar ett investeringsanslag av 107 400 000 kr.,
 - b. tillgångsgrupperna maskincentralförråd och lagertillgångar (grustag m. m. och materielförråd) 1 juli 1977 avföres från förrådsfonden, varvid anskaffning av hithörande tillgångar fortsättningsvis får ske med utgångspunkt i tillgängliga medel för väghållning, utan fastställande av särskild utbetalningsram,
 - c. förrådsfonden därvid bör omvandlas till en fastighetsfond där endast driftsanläggningar ingår,
 - d. de under kapitalbudgeten upptagna medlen omfördelas till respektive ändamål i enlighet med vad som anförts i motionen.

3. vid *punkten 9* (Sjöfartsmateriel m. m.) beträffande beställningen av ett nytt *sjömättingsfartyg m. m.* av herrar Mellqvist, Lindahl i Lidingö, Hjorth, Hugosson, Rosqvist, Zachrisson och Östrand (samtliga s) som anser att

dels det avsnitt i utskottets yttrande på s. 22 som börjar med "Projektering av" och slutar med "motionen avstyrks" bort ha följande lydelse:

I likhet med motionärerna anser utskottet det mycket väsentligt att värna om varje möjlighet till ökad sysselsättning för svensk varvsindustri. En strikt affärsmässig upphandling i nuvarande läge, som skulle kunna innebära beställning vid utländskt varv av det aktuella fartyget bör därför icke komma i fråga. En eventuell merkostnad bör dock ej drabba sjöfartsverket. Merkostnaden bör i så fall prövas i annan lämplig ordning i enlighet med vad som föreskrivits i prop. 1973: 73 ang. riktlinjer för den offentliga upphandlingen. Utskottet vill i anledning av yrkandet om att fartyget utrustas för civil bemanning crinra om att frågan om civil eller militär bemanning på isbrytare och sjömättingsfartyg f. n. utreds. Sjömättingsfartygens arbetsuppgifter är väsentligen av

civil natur, som dock till stor del utförs av värnpliktiga. Utan att föregripa pågående utredningsarbete vill utskottet framhålla att det nya sjömättningsfartyget utrustas på sådant sätt att bostäder och annan utrustning får en standard likvärdig den som föreskrivs för andra civilt nyttjade fartyg.

Vad utskottet härom anfört bör av riksdagen ges regeringen till känna.

dels utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen med bifall till motionen 1976/77: 511 ger regeringen till känna vad utskottet anfört angående beställningen av det nya sjömättningsfartyget och utrustningen av fartyget.